

*Голові разової спеціалізованої вченої ради
Вищого навчального закладу
«Національна академія управління»*

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук Паризького Ігоря Володимировича на дисертацію Гасєвського Олега Сергійовича «Призначення покарання за сукупністю вироків у кримінальному праві України», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної проблематики наукового дослідження зумовлена сучасними тенденціями розвитку кримінального права України в умовах європейської інтеграції, що передбачає послідовне наближення національного законодавства до права Європейського Союзу, імплементацію європейських правових підходів та утвердження загальновизнаних стандартів у сфері кримінальної юстиції. У цьому контексті особливого значення набуває вдосконалення інституту призначення покарання як одного з ключових механізмів реалізації кримінальної відповідальності. Його нормативне регулювання має забезпечувати належний баланс між інтересами суспільства щодо протидії кримінальним правопорушенням і необхідністю гарантування прав та свобод особи, яка притягується до кримінальної відповідальності. Відтак застосування кримінально-правових норм повинно ґрунтуватися на принципах верховенства права, законності, правової визначеності, індивідуалізації та пропорційності покарання, що є невід'ємними складовими сучасної європейської моделі кримінальної юстиції.

Особливої уваги у зазначеному аспекті потребує інститут призначення покарання за сукупністю вироків, передбачений статтею 71 Кримінального кодексу України. Його специфіка полягає в необхідності визначення остаточного покарання особі, яка, будучи засудженою за попереднє кримінальне правопорушення, але до повного відбуття призначеного покарання, вчиняє нове кримінальне правопорушення. Застосування правил сукупності вироків має важливе значення не лише для забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності, а й для реалізації принципів справедливості, індивідуалізації та пропорційності покарання. Водночас практика застосування статті 71 КК України засвідчує наявність низки законодавчих та правозастосовних проблем. Зокрема, чинний Кримінальний кодекс України не містить нормативно визначеного поняття сукупності вироків, що ускладнює однозначне встановлення її змісту та ознак. Недостатньо чітко врегульованими залишаються також критерії відмежування сукупності вироків від сукупності кримінальних правопорушень, передбаченої статтею 70 КК України, що безпосередньо впливає на правильність вибору відповідного механізму призначення остаточного покарання.

Додатковою проблемою є недостатня узгодженість положень

кримінального, кримінального процесуального та кримінально-виконавчого законодавства, які регулюють питання постановлення вироку, набрання ним законної сили, виконання та відбування покарання, а також призначення покарання за нове кримінальне правопорушення. Така нормативна неузгодженість створює передумови для різного тлумачення відповідних положень законодавства та неоднакового їх застосування судами. У результаті виникає потреба у виробленні чітких законодавчих критеріїв застосування статті 71 КК України, визначенні її співвідношення зі статтею 70 КК України та забезпеченні єдиного підходу до встановлення юридично значущих обставин, за яких виникає сукупність вироків. Особливого значення це набуває з огляду на необхідність забезпечення передбачуваності кримінально-правових наслідків для особи та формування сталої судової практики.

Практична значущість дослідження зумовлена тим, що правила призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень та за сукупністю вироків є важливим інструментом індивідуалізації кримінальної відповідальності та регулярно застосовуються судами під час ухвалення обвинувальних вироків. Водночас складність відповідних правовідносин, відмінність фактичних обставин кримінальних проваджень та наявність дискусійних питань у законодавчому регулюванні обумовлюють необхідність подальшого наукового осмислення практики застосування статей 70 і 71 КК України. Ґрунтовне дослідження правової природи сукупності вироків, її основних ознак, умов та порядку застосування, а також визначення чітких критеріїв розмежування із суміжними кримінально-правовими інститутами сприятиме підвищенню ефективності правозастосування та забезпеченню єдності судової практики.

Удосконалення законодавчого регулювання призначення покарання за сукупністю вироків має спрямовуватися на усунення існуючих правових прогалин і колізій, забезпечення узгодженості між різними галузями законодавства та створення належних гарантій дотримання прав людини у процесі реалізації кримінальної відповідальності. Науково обґрунтоване вирішення зазначених проблем дозволить підвищити рівень правової визначеності, забезпечити однакове розуміння та застосування положень кримінального законодавства судами, мінімізувати ризики необґрунтованого посилення або пом'якшення кримінально-правового впливу та забезпечити відповідність призначеного покарання тяжкості вчиненого кримінального правопорушення й особі засудженого. У ширшому вимірі результати такого дослідження сприятимуть подальшому розвитку кримінально-правової доктрини України, зміцненню гарантій права людини на справедливе судочинство та послідовній гармонізації національного кримінального законодавства з європейськими стандартами кримінальної юстиції.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача

Подана дисертація характеризується високим науковим рівнем, що проявляється як у глибині теоретичного аналізу, так і в здатності поєднати

доктринальні положення науки кримінального права з актуальними потребами правозастосовної практики. У роботі простежується належний рівень володіння методологією наукового пізнання, коректне використання категоріального апарату, системний підхід до аналізу положень Кримінального Кримінально-виконавчого та Кримінального-процесуального кодексів України, а також належне опрацювання наукових джерел та сучасних доктринальних підходів щодо проблематики призначення покарання за сукупністю вироків.

Високий науковий рівень дисертації підтверджується також її чіткою структурною логікою та внутрішньою узгодженістю змісту. Структура роботи є послідовною та побудована таким чином, що кожний наступний підрозділ логічно продовжує і розвиває попередній, забезпечуючи цілісне сприйняття досліджуваної проблематики. Автором вдало визначено концептуальні засади дослідження, сформовано належне теоретичне підґрунтя для аналізу питань призначення покарання, виокремлено та аргументовано ключові проблеми призначення покарання за сукупністю вироків у кримінальному праві України.

Позитивно характеризує дисертацію і те, що здобувач не обмежується виключно теоретичним описом нормативних положень, а здійснює їх критичне осмислення, виявляє прогалини та суперечності чинного законодавства, формулює власні науково обґрунтовані висновки та пропозиції щодо його вдосконалення. Такий підхід свідчить про належний рівень наукової зрілості автора, самостійність наукового мислення та вміння здійснювати комплексний аналіз складних правових явищ.

Основні положення дисертації О.С. Гаєвського доповідалися і були предметом обговорення на науково-практичних конференціях та круглих столах, зокрема на науково-практичній конференції «Міхновські юридичні читання» (м. Хмельницький, 31 березня 2025 рік), III Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України в умовах війни» (м. Кропивницький, 16 квітня 2026 р.).

Наукові публікації О.С. Гаєвського повною мірою відображають основні положення та результати дисертації. Опубліковані праці присвячені окремим аспектам призначення покарання за сукупністю вироків у кримінальному праві України, зокрема питанням правової природи призначення покарання, інституту повторності кримінальних правопорушень, умовному засудженню та особливості практики ВС щодо призначення покарання за сукупністю вироків. Проаналізовані публікації О.С. Гаєвського засвідчують належний рівень апробації результатів дослідження, їх наукову обґрунтованість та відповідність тематиці дисертаційної роботи.

Наукова новизна представлених результатів

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним дослідженням проблематики призначення покарання за сукупністю вироків у кримінальному праві України, у якому сформульовано та

науково обґрунтовано низку нових концептуальних положень, висновків і рекомендацій, що мають теоретичне та практичне значення для подальшого розвитку кримінального права й удосконалення практики призначення покарання судами.

уперше:

1) розроблено механізм визначення остаточного покарання у разі виявлення після постановлення вироку кримінальних правопорушень, учинених як до його постановлення, так і після нього, який забезпечує послідовне застосування положень ч. 1, ч. 4 ст. 70 та ст. 71 КК України шляхом окремого призначення покарання за кожне кримінальне правопорушення, визначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень, учинених до та після постановлення вироку, із застосуванням правил ч. 1 і ч. 4 ст. 70 КК України та подальшим визначенням остаточного покарання за сукупністю вироків відповідно до ст. 71 КК України.

2) обґрунтовано, що матеріально-правовою підставою для застосування положень ст. 71 КК України є існування невідбутої частини покарання, призначеного обвинувальним вироком, який набрав законної сили. Такий підхід унеможливорює застосування ст. 71 КК України до обвинувальних вироків, які ще не набрали законної сили;

3) встановлено, що звільнення від відбування покарання з випробуванням не входить до механізму призначення покарання за правилами ч. 4 ст. 70 КК України, оскільки може бути застосоване лише після визначення остаточного покарання. Такий підхід унеможливорює альтернативне виконання кількох обвинувальних вироків і не порушує законодавчо встановленого порядку призначення остаточного покарання;

4) запропоновано визначити єдиний порядок обчислення мінімального строку фактичного відбуття остаточного покарання при застосуванні умовно-дострокового звільнення до осіб, яким покарання призначено за статтями 70 і 71 КК України, залежно від ступеня тяжкості найбільш тяжкого кримінального правопорушення, що входить до сукупності.

удосконалено:

5) наукові положення щодо визначення юридичного моменту виникнення кримінально-правових наслідків попереднього обвинувального вироку при застосуванні ст. 71 КК України шляхом обґрунтування, що таким моментом є набрання обвинувальним вироком законної сили, а не його постановлення;

6) загальні засади призначення покарання за сукупністю вироків шляхом визначення критеріїв здійснення повного або часткового приєднання невідбутої частини покарання, встановивши обов'язок суду враховувати тяжкість нового кримінального правопорушення, характер попередньої злочинної діяльності, обсяг невідбутої частини покарання, поведінку засудженого під час відбування покарання, дані про його особу, наявність пом'якшуючих та обтяжуючих обставин, а також необхідність досягнення мети покарання;

7) науковий підхід до тлумачення ч. 4 ст. 70 КК України шляхом обґрунтування її імперативного характеру. Доведено, що за наявності передбачених законом підстав суд зобов'язаний застосувати цю норму незалежно від порядку виконання попереднього вироку чи особливостей відбування покарання, оскільки кримінальний закон не передбачає винятків із її застосування.

набули подальшого розвитку:

8) пропозиції щодо вдосконалення співвідношення положень ч. 4 ст. 70 та ст. 71 КК України, законодавчо визначивши, що ч. 4 ст. 70 КК України застосовуються до кримінальних правопорушень, учинених до постановлення попереднього обвинувального вироку, але встановлених після його ухвалення, а ст. 71 КК України — виключно у разі вчинення нового кримінального правопорушення після набрання цим вирокom законної сили.;

9) підходи до правового регулювання призначення покарання за сукупністю вироків шляхом адаптації позитивного досвіду Німеччини, Швейцарії, Франції, Польщі та Болгарії щодо нормативного визначення загальних засад призначення покарання, меж суддівської дискреції та деталізації правил призначення покарання за множинності кримінальних правопорушень.

У роботі запропоновані окремі зміни та доповнення до Кримінального кодексу України.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Поставлене у дисертації наукове завдання виконано у повному обсязі. О.С. Гасвським здійснено комплексне дослідження призначення покарання за сукупністю вироків у кримінальному праві України, розкрито його теоретичні та практичні проблеми, визначено особливості правового регулювання та практики призначення покарання за сукупністю вироків, а також сформульовано низку науково обґрунтованих пропозицій, спрямованих на вдосконалення Кримінального кодексу України. Зміст дисертації свідчить про досягнення поставленої мети та належне вирішення визначених автором дослідницьких завдань.

Робота демонструє належний рівень оволодіння здобувачем методології наукових досліджень. Сукупність використаних у дисертації методів наукового пізнання підібрана відповідно до поставленої мети та завдань дослідження, що забезпечило комплексний і всебічний аналіз проблематики призначення покарання за сукупністю вироків у кримінальному праві України. Використання загальнонаукових і спеціальних методів дозволило автору послідовно дослідити нормативні положення, доктринальні підходи та практичні аспекти реалізації відповідного інституту, що позитивно позначилося на обґрунтованості сформульованих висновків і пропозицій.

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів дослідження

Викладені в дисертації висновки та пропозиції, що мають як теоретичне, так і практичне значення, можуть бути використані у: правозастосуванні – під час застосування норм кримінального законодавства України, які регулюють призначення покарання за сукупністю вироків (довідка від 05.06.2026 про впровадження результатів дисертаційного дослідження у практичну діяльність Дніпровського районного суду м. Києва); у навчальному процесі – викладачами кафедри публічного та приватного права ВНЗ «Національна академія управління» при підготовці та проведенні лекцій і семінарських занять із навчальних дисциплін: «Кримінальне право України. Загальна частина», «Кримінальне право України. Особлива частина», «Актуальні проблеми кримінального права і процесу України» (акт впровадження результатів дослідження у освітній процес 27.05.2026 р.).

Оцінка змісту дисертації

У розділі 1 роботи «Загальні засади дослідження проблеми призначення покарання за сукупністю вироків у кримінальному праві України» Гаєвський О.С. комплексно дослідив проблематику призначення покарання за сукупністю вироків, акцентувавши увагу на недоліках чинного кримінально-правового регулювання та перспективах його подальшого розвитку. Значний інтерес становить проведений автором аналіз положень нового законопроекту Кримінального кодексу України, концептуальні положення якого передбачають відхід від підходу, закріпленого у статті 71 КК України, та пропонують пов'язувати виникнення сукупності вироків із набранням попереднім обвинувальним вироком законної сили. На думку автора, така зміна законодавчого підходу має принципове значення, оскільки дозволяє чіткіше визначити момент виникнення юридичних наслідків попереднього засудження та усунути невизначеність щодо часових меж застосування правил сукупності вироків.

Особливої уваги заслуговує висновок автора про те, що однією з основних причин проблем у правозастосуванні є відсутність у чинному Кримінальному кодексі України легального визначення поняття «сукупність вироків», а також чітких нормативних критеріїв її відмежування від сукупності кримінальних правопорушень. Така законодавча невизначеність безпосередньо позначається на визначенні моменту, з якого виникають підстави для застосування статті 71 КК України, та, відповідно, на виборі між правилами статті 70 і статті 71 КК України. Унаслідок цього подібні за своїми юридично значущими обставинами кримінальні провадження можуть отримувати різну кримінально-правову оцінку в частині призначення остаточного покарання. Обґрунтовано вважаючи таку ситуацію несумісною з вимогами правової визначеності та єдності судової практики, автор доводить необхідність нормативного уточнення відповідних положень кримінального законодавства.

Досліджуючи правову природу сукупності вироків, Гаєвський О.С. застосовує комплексний міжгалузевий підхід, відповідно до якого сукупність вироків розглядається одночасно як прояв множинності кримінальних правопорушень і як самостійний кримінально-правовий інститут призначення покарання. Така позиція видається обґрунтованою, оскільки дозволяє врахувати особливості не лише кримінально-правових наслідків учинення нового кримінального правопорушення після попереднього засудження, а й процесуального та виконавчого статусу відповідної особи. Запропонована концепція забезпечує системне узгодження положень статей 33, 34, 70, 71 та 88 КК України з відповідними положеннями кримінального процесуального та кримінально-виконавчого законодавства. Крім того, такий підхід спрямований на забезпечення правової визначеності, справедливості, пропорційності та індивідуалізації покарання, а також на усунення теоретичних і практичних суперечностей при розмежуванні сукупності кримінальних правопорушень та сукупності вироків.

Важливе методологічне значення має обґрунтована автором позиція щодо необхідності розмежування сукупності кримінальних правопорушень і сукупності вироків за чітким часовим та юридичним критерієм. Досліджуючи момент виникнення відповідних кримінально-правових наслідків попереднього засудження, автор пов'язує його з набранням обвинувальним вирок законної сили. Саме з цього моменту вирок набуває властивості обов'язковості та створює передбачені законом правові наслідки для засудженої особи, а призначене покарання набуває належної юридичної визначеності та може бути приведене до виконання. Запропонований підхід дозволяє більш послідовно співвіднести інститут сукупності вироків із презумпцією невинуватості, принципами законності, правової визначеності, справедливості та передбачуваності кримінально-правового регулювання. Водночас його реалізація потребує відповідного коригування положень статей 70 і 71 КК України, що дозволить усунути існуючі колізії, забезпечити однакове застосування кримінально-правових норм судами та посилити гарантії прав особи. У цьому контексті запропонований автором підхід також має значення для подальшої дерадянізації кримінального права України шляхом відмови від формально-правових конструкцій, які не повною мірою відповідають сучасному розумінню правової визначеності та гарантій прав людини.

У другому розділі «Призначення покарання за сукупністю вироків у кримінальному праві України» автор зосередив увагу на дослідженні загальних засад, умов та безпосереднього механізму призначення покарання за сукупністю вироків. На підставі комплексного аналізу наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, положень чинного кримінального законодавства та актуальної практики Верховного Суду Гаєвський О.С. встановив, що неоднаковість судової практики зумовлена передусім не відсутністю нормативних інструментів призначення покарання, а недостатньою визначеністю послідовності їх застосування. Особливо

проблемним є співвідношення частин першої та четвертої статті 70 і статті 71 КК України, оскільки закон не містить достатньо чіткого алгоритму дій суду у випадках, коли особа вчинила декілька кримінальних правопорушень до та після постановлення попереднього вироку.

У зв'язку з цим заслуговує на підтримку запропонований автором алгоритм визначення остаточного покарання за наявності підстав для застосування як статті 70, так і статті 71 КК України. Його сутність полягає у послідовному врахуванні часу вчинення кримінальних правопорушень та юридичного значення попереднього вироку. Запропонована модель передбачає: по-перше, призначення покарання окремо за кожне кримінальне правопорушення, вчинене до постановлення попереднього вироку; по-друге, визначення покарання за сукупністю таких кримінальних правопорушень відповідно до частини першої статті 70 КК України; по-третє, застосування частини четвертої статті 70 КК України з урахуванням покарання, призначеного попереднім вироком; по-четверте, окреме призначення покарання за кожне кримінальне правопорушення, вчинене після постановлення попереднього вироку; по-п'яте, визначення покарання за сукупністю таких кримінальних правопорушень відповідно до частини першої статті 70 КК України; по-шосте, визначення остаточного покарання за сукупністю вироків відповідно до статті 71 КК України шляхом повного або часткового приєднання невідбутої частини покарання, визначеної на попередньому етапі, до покарання за нові кримінальні правопорушення.

Запропонований алгоритм має не лише теоретичне, а й істотне практичне значення, оскільки створює послідовну модель дій суду та мінімізує ризик змішування правил призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень і за сукупністю вироків. Його застосування сприяє чіткому визначенню обсягу покарання, яке вже було призначене особі, та невідбутої його частини, що в подальшому має значення для формування остаточного покарання. Водночас запропонована послідовність дозволяє більш повно реалізувати принцип індивідуалізації покарання, оскільки кожен етап його визначення ґрунтується на конкретній сукупності юридично значущих обставин.

Окремий напрям дослідження становить аналіз особливостей призначення за сукупністю вироків додаткових покарань та окремих видів основних покарань, а також питання застосування умовно-дострокового звільнення й інших суміжних інститутів кримінального права щодо осіб, засуджених за сукупністю вироків. На підставі аналізу практики Верховного Суду автор обґрунтовано звертає увагу на необхідність врахування правової природи відповідного виду покарання, його цілей, характеру вчиненого кримінального правопорушення та даних про особу винного. Зокрема, судова практика послідовно розмежовує випадки, коли позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю може бути призначене незалежно від фактичного здійснення особою відповідної діяльності, та ситуації, коли особа об'єктивно не може бути позбавлена права, якого вона

раніше не набула. Такий підхід демонструє необхідність врахування змісту конкретного виду покарання та його фактичної реалізованості при визначенні остаточного покарання за сукупністю вироків.

Водночас результати проведеного дослідження засвідчують, що чинна судова практика не завжди забезпечує належну узгодженість інституту сукупності вироків із суміжними механізмами кримінально-правового регулювання. Особливої уваги потребують питання співвідношення статті 71 КК України із звільненням від відбування покарання з випробуванням, амністією, умовно-достроковим звільненням, заміною невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням, а також правилами призначення та виконання додаткових покарань. Наявність таких проблем свідчить про те, що вдосконалення статті 71 КК України не може обмежуватися лише уточненням її окремих положень, а має здійснюватися комплексно, з урахуванням взаємозв'язків між інститутами призначення, звільнення від покарання та його виконання.

Третій розділ дисертаційного дослідження **«Перспективи удосконалення призначення покарання за сукупністю вироків у кримінальному праві України»** присвячено визначенню напрямів подальшого розвитку відповідного кримінально-правового інституту з урахуванням національного та зарубіжного досвіду. Дослідження законодавства іноземних держав дозволило автору дійти обґрунтованого висновку про відсутність універсальної або єдиної моделі правового регулювання призначення покарання за сукупністю вироків. Різні правові системи використовують відмінні підходи до визначення моменту виникнення сукупності, способів обчислення остаточного покарання, співвідношення покарань за попереднім і наступним вирокami та порядку їх виконання. Водночас незалежно від особливостей конкретної правової системи простежуються спільні орієнтири, до яких належать забезпечення законності, справедливості, пропорційності, індивідуалізації покарання, правової визначеності та невідоротності кримінальної відповідальності.

У зв'язку з цим заслуговує на підтримку позиція Гаєвського О.С. щодо доцільності використання зарубіжного досвіду не шляхом механічного перенесення окремих правових конструкцій у національне законодавство, а через запозичення концептуальних підходів і принципів, які можуть бути адаптовані до особливостей української правової системи. Такий підхід є особливо важливим у сучасних умовах розвитку кримінального права України, оскільки дозволяє поєднати позитивний досвід іноземних держав із національними правовими традиціями, конституційними принципами та європейськими стандартами захисту прав людини.

Важливою перевагою дослідження є його ґрунтування на широкій та різноплановій емпіричній базі. Автор використав не лише положення кримінального законодавства та матеріали судової практики, а й статистичні дані Державної судової адміністрації України та результати проведеного анкетування 28 суддів судів загальної юрисдикції. Залучення таких матеріалів

дозволило не обмежувати дослідження виключно теоретико-доктринальним аналізом, а виявити реальні проблеми, які виникають під час практичного застосування статей 70 і 71 КК України. Поєднання нормативного, доктринального, порівняльно-правового та емпіричного підходів підвищує обґрунтованість сформульованих автором пропозицій щодо вдосконалення кримінального законодавства.

За результатами проведеного дослідження автор обґрунтовує необхідність комплексної модернізації правового регулювання призначення покарання за сукупністю вироків. Передусім йдеться про законодавче визначення поняття сукупності вироків та закріплення її основних юридичних ознак, нормативне встановлення чітких критеріїв її відмежування від сукупності кримінальних правопорушень, конкретизацію підстав і порядку застосування статті 71 КК України, а також визначення послідовного алгоритму призначення остаточного покарання. Важливим напрямом удосконалення є також узгодження кримінально-правових положень із нормами кримінального процесуального та кримінально-виконавчого законодавства, що регулюють питання постановлення вироку, набрання ним законної сили, виконання та відбування покарання.

Окремого нормативного врегулювання, на думку автора, потребують питання застосування до осіб, засуджених за сукупністю вироків, умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, заміни невідбутої частини покарання більш м'яким, амністії та інших інститутів, які впливають на обсяг і порядок реалізації призначеного покарання. Комплексне вирішення зазначених питань дозволить усунути існуючі прогалини та суперечності, забезпечити системність кримінально-правового регулювання і сформувати більш передбачувану модель застосування покарання за сукупністю вироків.

Сформульовані у дисертації висновки мають самостійний характер та є результатом особистої науково-дослідної роботи здобувача, який не обмежується формальним викладенням наукових позицій, висловлених у юридичній літературі, а здійснює їх критичне осмислення, проводить власний аналіз нормативних положень та доктринальних підходів, що дозволило сформулювати аргументовані авторські підходи до вирішення низки дискусійних проблем. У роботі простежується самостійність наукового мислення дисертанта, вміння формувати власну позицію щодо проблемних аспектів призначення покарання за сукупністю вироків у кримінальному праві України і належним чином її обґрунтовувати.

Дотримання правил академічної доброчесності

Аналіз змісту дисертаційної роботи О.С. Гаєвського дає підстави констатувати дотримання правил академічної доброчесності. У представленій роботі порушень принципів академічної доброчесності не виявлено. Автор відповідально використовує наукові джерела, належним чином посилається на нормативно-правові акти, наукові праці та інші використані джерела. Усі запозичення мають належне оформлення та супроводжуються необхідними

посиланнями на джерела походження. Правила наукового цитування у дисертації дотримано, використані джерела є належним чином ідентифікованими, а викладені у роботі наукові положення, висновки та пропозиції мають самостійний характер. Це свідчить про відповідальне ставлення до вимог академічної етики, належний рівень наукової культури та добросовісність у проведенні наукового дослідження.

Зауваження та/або дискусійні питання щодо положень дисертації

Варто зауважити, що попри схвальну характеристику роботи, окремі положення є такими, що мають дискусійний характер через різнобічні погляди на досліджувану проблематику. В цьому контексті додаткового уточнення під час захисту потребує наступне:

1. Автором розроблено механізм визначення остаточного покарання у випадках, коли після постановлення вироку встановлено вчинення особою кримінальних правопорушень як до, так і після його постановлення. Запропонований механізм ґрунтується на послідовному застосуванні положень ч. 1, ч. 4 ст. 70 та ст. 71 КК України і передбачає: окреме призначення покарання за кожне кримінальне правопорушення; визначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень, учинених до постановлення вироку, за правилами ч. 1 ст. 70 КК України; застосування ч. 4 ст. 70 КК України з урахуванням покарання, призначеного попереднім вироком; окреме призначення покарання за кримінальні правопорушення, учинені після постановлення вироку; визначення покарання за їх сукупністю відповідно до ч. 1 ст. 70 КК України; та, як завершальний етап, визначення остаточного покарання за сукупністю вироків відповідно до ст. 71 КК України шляхом повного або часткового приєднання невідбутої частини покарання. Такий підхід заслуговує на підтримку, оскільки забезпечує логічну послідовність застосування взаємопов'язаних кримінально-правових норм, сприяє правильному розмежуванню сукупності кримінальних правопорушень і сукупності вироків та мінімізує ризик неоднакового застосування судами відповідних положень КК України.

Водночас додаткової аргументації потребує запропонований автором підхід до визначення критеріїв вибору між повним і частковим приєднанням невідбутої частини покарання. Видається доцільним більш чітко визначити систему обставин, які мають обумовлювати відповідний вибір суду, з урахуванням тяжкості та характеру нового кримінального правопорушення, його співвідношення з попереднім кримінальним правопорушенням, розміру невідбутої частини покарання, даних про особу засудженого, його поведінки під час відбування покарання, а також інших обставин, що характеризують ступінь його кримінально-правової небезпечності. Необхідність такого уточнення зумовлена тим, що саме на етапі вибору між повним і частковим приєднанням найбільш виразно проявляється співвідношення принципу невідворотності кримінальної відповідальності з принципами індивідуалізації, справедливості та пропорційності покарання. Отже, науково обґрунтовані

критерії такого вибору мають забезпечувати, з одного боку, реальність і ефективність кримінально-правового впливу, а з іншого — недопущення надмірного та непропорційного обмеження прав особи.

2. Додаткової аргументації потребує також позиція автора щодо проблеми сукупності вироків у разі призначення покарання з випробуванням, оскільки кримінальний закон недостатньо однозначно врегульовує співвідношення ст. 71 КК України з інститутом звільнення від відбування покарання з випробуванням. Тому не вирішеним в дисертаційній роботі залишається питання чи може і за яких умов особи, яка має попередній вирок із випробуванням, бути призначене покарання за правилами сукупності вироків, а також як співвідносяться іспитовий строк, основне покарання та невідбута частина покарання.

3. На нашу думку, у дослідженні недостатньо уваги приділено проблемі оцінки механізму призначення покарання за сукупністю вироків, передбаченого ст. 71 КК України, крізь призму принципу пропорційності покарання. Запропонований автором механізм приєднання невідбутої частини попереднього покарання може створювати ризик надмірного кримінально-правового впливу, якщо остаточне покарання не забезпечує належного співвідношення із характером і ступенем тяжкості вчинених кримінальних правопорушень та загальною тяжкістю кримінально-протиправної поведінки особи. У зв'язку з цим доцільним видається більш ґрунтовне дослідження критеріїв забезпечення пропорційності остаточного покарання, зокрема при виборі судом між повним і частковим приєднанням невідбутої частини попереднього покарання.

4. Запропоновані автором зміни до ст. 70 і 71 КК України мають переважно точковий характер та, на нашу думку, не забезпечують комплексного вирішення питання щодо оптимальної законодавчої моделі призначення покарання за сукупністю вироків. У зв'язку з цим додаткового обґрунтування потребує позиція автора щодо доцільності принципового перегляду та системного вдосконалення дослідженого інституту, зокрема шляхом нормативного визначення у Загальній частині Кримінального кодексу України поняття та основних юридичних ознак сукупності вироків, встановлення чіткого моменту її виникнення, визначення послідовності й порядку призначення остаточного покарання, а також врегулювання його співвідношення з інститутами звільнення від покарання та його відбування.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація Гаєвського Олега Сергійовича «Призначення покарання за сукупністю вироків у кримінальному праві України» за своїм змістом, структурою, рівнем наукової новизни та практичним значенням відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Робота є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, у якій розв'язано актуальне наукове завдання, що має істотне значення для розвитку науки кримінального права та

вдосконалення практики застосування призначення покарання за сукупністю вироків.

Дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), оскільки містить самостійно отримані наукові результати, характеризується належним рівнем теоретичного обґрунтування, логічною структурою, науковою новизною та практичною спрямованістю.

Оформлення дисертаційної роботи загалом відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами).

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, оскільки містить науково обґрунтовані результати, що мають значення для розвитку відповідної галузі знань, а основні положення дисертації пройшли належну апробацію та відображені у наукових публікаціях.

Викладене дає підстави стверджувати, що дисертацію Гаєвського Олега Сергійовича на тему «Призначення покарання за сукупністю вироків у кримінальному праві України» виконано відповідно до встановлених нормативних вимог, а тому її автор справедливо заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

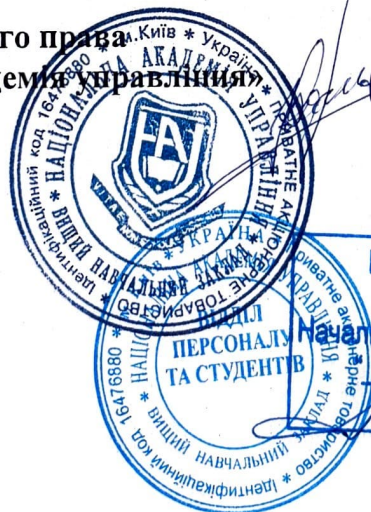
РЕЦЕНЗЕНТ:

доцент кафедри

публічного та приватного права

ВНЗ «Національна академія управління»

К.Ю.Н.

Ігор ПАРИЗЬКИЙ

Підпис І. Паризького
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу персоналу та студентів
" 20 р.
М. ЧХОВА